

Historiefrivere have kaldt Bondestandens magesløse Privilegier i Danmark; der er Noget, som gaar igjennem alle vore Landbolove, og som den ærede sidste Taler har henviist til, og som navnlig i Frdg. 17de Marts 1790 er benævnt med Bondestandens Haandhævelse i dens Rettigheder. Det forekommer mig, at Forslaget ikke har taget det Hensyn til denne Tingenes Tilstand, som man fra Bondestandens Standpunkt har billigt Krav paa. Jeg veed, at det ikke er nogen Bebreidelse mod Forslaget, at det, som Indenrigsministeren udtrykte sig, i høi Grad tager Hensyn til og sørger for Gode eierner; thi jeg troer, at hvilkensomhelst Afløsning man end indfører, saa vil det ikke let være muligt, at det jo i pecuniær Henseende vil være til Godeeierens Fordeel; men jeg troer imidlertid, at dette Forslag dog noget for meget har lagt Bægt paa dette Hensyn, at man noget for meget i Forslagets Grundanlæg og navnlig i dets Bestemmelser med Hensyn til Statens Understøttelse af Sagen har gjort det. Naar Forslaget endelig lægger til Grund Stedernes Salgsværdi efter Taxation, da er dette ogsaa efter min Formening et Punkt, hvorom store Tvivl kunde reises, navnlig maae saadanne Tvivl ligge nær, naar man seer, hvilket Begreb man i den nyere Tid har dannet sig om, hvad der skal forstaaes ved Bøndersteders Værdier efter gangbare Priser. Nu er det vistnok saa, at jeg ikke kan forstaae Forslagsstilleren anderledes, end at han mener, at de af ham omhandlede Værdiansættelser skal foregaae saaledes, at ikke en enkelt Gaard i og for sig taxeredes, men at det samlede Gods taxeredes, og, efterat denne Værdi for det samlede Gods var udfundet, at den da forholdsvis omfordeledes paa de enkelte Gaarde paa Godset; men desuagtet troer jeg, at der ligger noget meget Betænkeligt i paa en Tid, som denne, at lægge netop Salgsværdien, netop den saakaldte gangbare Priis til Grund, og aldeles tie stille med det, der dog i Virkeligheden er og altid har været den sande Norm for Værdien, Indtægten.

At jeg ikke er enig med den ærede Forslagsstiller i de Commissioners Sammenfætning, til hvilke han har betroet det saa overveieende vigtige Hverv, at fastsætte disse Vær-

dier, kan ikke være ubekjendt for det ærede Thing. Jeg hører ikke til dem, som bedømme de nærværende Amtsraad saaledes som han; men for mig staaer i alt Fald fast som en Kjendsgjerning, at den Værdiansættelse af Bøndergodset, som indirecte udgaaer fra de nærværende Amtsraad, vil i Bondestandens Sine være saa mistænkelig, at alene denne Opinion vilde i hoieste Maade affrække Bonden fra at gaae ind paa Forslaget. Dette er imidlertid mindre væsentligt; thi jeg tvivler ikke om, at der maatte kunne findes, naar man først er enig om, at Sagen bør fremmes, og at Taxationen maa finde Sted, en Vej at fastsætte denne Taxation paa, hvorimod der Intet med Føte kan indvendes. Som en saadan har den ærede Rigsdagsmand for Holbek Amts andet District (Tscherning) jo allerede nævnt en, der forekommer mig fortrinnsvis at fortjene Opmærksomhed, den nemlig, at knytte nye oprettede Creditforeninger til Sagen og at benytte deres Burderinger istedetfor de Taxatorer, Proponenten har tilstgjet. Det forekommer mig, at den ærede Forslagsstiller har lagt Forretningen paa Amtmændene og Amtsforvalterne, som disse efter deres nærværendt Embedsstillung ikke lettelligen vilde kunne udføre tilfredsstillende; men heller ikke dette betragter jeg som noget i og for sig Afgjørende mod Forslaget; thi ogsaa herpaa vil der jo meget let kunne raades Bod. Større Bænkeligheder forekommer det mig, at det vigtige Affnit om Pantegjælden i Godset frembyder. Det er vel saa, at Forslagsstilleren har behandlet dette Affnit med en særdeles Omhu; men det kan heller ikke nægtes, at det desuagtet næppe vil i Anvendelsen vise sig tilfredsstillende enten for den ene eller den anden Part. Den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavn (Mourier), som igaar talte imod Forslaget, har i saa Henseende allerede ophlyst, hvorledes Bestemmelsen i § 8 virkelig kan lede til Forurettelse mod Bonden. Man vil vel sige, at Bonden jo ikke er nødt til at kjøbe, og at han, naar han vil være Selveier, ikke kan føre begrundet Anke over, at han er undergIVEN denne Bestemmelse; men det forholder sig ikke ganske saa. Kommer denne Lov ud, vil Bonden ikke lettelligen kunne lade være at benytte den, ikke